

SHABAN ÇUPI

LETRA E FSHEHUR NË DYSHEK

Gjetja e letrës së fshehur në dyshekun e krevatit

Në dhomën numër 15 të burgut të Gjilanit, të burgosurit SH. hisja i ra të flinte në anën e majtë të kësaj dhome. Pas tri jave, vërejti se dysheku i krevatit ku flinte, në një vend ishte i shkoqur, sikur ta kishte prerë dikush atë. Nga kureshtja për këtë të qarë në dyshek, futi dorën në brendësi të tij dhe nga dysheku nxora një letër dhe nga verdhësia e saj, shihej së ishte shkruar vite më parë. Letra ishte shkruar me një laps dhe përmbante 10 porosi shumë interesante:

1. Viset shqiptare janë të pushtuara nga jugosllavët dhe derisa të jemi nën pushtimin e tyre, burgjet do të jenë plot me të burgosur politikë.

2. Të jesh i burgosur politik është një nder, por edhe sprovë e rëndë, jeta jote do të jetë një ferr i kësaj bote.

3.Në çfarëdo rrethane që të jesh, mbaje lartë krenarinë tënde, krenaria jote e tmerron pushtuesin.

4.Sa më i fortë të jesh përballë UDB-së, qëndresa jote i çarmatos ata.

5.Ata synojnë të shkatërrojnë shëndetin tënd, por ushqeje atë me idealin e çlirimit dhe të bashkimit.

6.Çdo gjë ka fundin e vet, edhe robëria një ditë do të përfundoj.

7.Ruaje familjen tënde, UDB-a synon ta shkatërrojë atë, e bashkë me familjen, të shkatërrohet edhe ty.

8.Ruaju dhe të jesh i kujdesshëm me shokët e dhomës, ka shokë që dështojnë kthinave të UDB-së dhe ty të hanë brenda saj.

9.Me sjelljen tënde të mirë, përpiku edhe vrasësin edhe hajdutin ta shndërrosh në

luftëtarë për lirinë dhe çlirimin e viseve shqiptare nën pushtim.

10.Vdekje pushtuesve të trojeve tona - Liri popullit shqiptarë!

I burgosuri SH. e lexoi letrën fshehurazi dhe përsëri e futi nën dyshek, nuk ua tregoi shokëve të tjerë. Pothuajse çdo ditë e nxjerrte me fshehtësi nga dysheku dhe e përziante me aktvendimet e burgut dhe bëhej kinse po i lexonte ato. Në fakt mësonte përmendësh 10 porositë e të burgosurit që nuk dinte as nga ishte e as a ishte në mesin e të gjallëve. Edhe kur të burgosurin SH, e transferuan nga ky burg, në qershorin e vitit 1986, letra e verdhë me 10 porositë e saja, mbet në brendësi të dyshekut.

I burgosuri SH, do ta kujtoj për jetë letrën dhe të burgosurin anonim të cilin nuk arriti ta njeh kurrë.

Pamje nga brendësia e burgut e dhomës së burgut nr.15. Fotografi e vitit 2017, pas shpalljes muze të këtij burgu

Sqarim :

Pas mbylljes së burgut në vitin 2017, shkova të vizitoj burgun e Gjilanit dhe të kërkoj letrën e fshehur. Kur u futa në dhomën numër 15, gjeta të njejtat krevata, si në

fotografi, por fatëkeqësisht nuk i gjeta dyshekët, rrjedhimisht nuk e gjeta as letrën, përmbajtjen e së cilës e riprodhova nga mbamendja.

Koridori i burgut të Gjilanit

Kosi i nënës

Ishte pranvera e vitit 1986. Tanimë i burgosuri SH. kishte kaluar disa muaj në burgun e Gjilanit dhe hetimet ndaj tij, udbashët i bënë natën, ndërsa gjatë ditës, „ishte“ i lirë. Familjet e tyre i vizitonin çdo dy javë, natyrisht në ditët e caktuara dhe paraprakisht duhej që familja të merrte lejen për vizitë në Prishtinë. Vizitat realizoheshin nën përcjelljen e UDB-së, me grila në mes dhe në këtë burg, kurrë nuk arriti të preku dorën e nënës, vëllaut, gruas...

Një ditë vizite, nëna nga shtëpia, krahas gjërave të tjera ushqimore, kishte sjellë edhe një enë plastike me kos. Në dhomën numër 15 të burgut të Gjilanit, bashkëvuanim edhe 6 të burgosur të tjerë. Kishte raste, kur kishte arrestime, të ishim edhe nga 8 të burgosur. Vuajtjet, ndihmën dhe ushqimin „i hanin“ së bashku.

Krahas ushqimeve të tjera, në „sofrën” e të burgosurve, i burgosuri SH. nxori edhe „kosin” e nënës.

-Çka i thoni ju këtij ushqimi?-pyeti një i burgosur.

-Ne i themi dhalltë, dikush i thotë edhe dhallë. Nëna e din se dhalltin e kam në qejf, andaj sot më paska sjellë pijen që e dua...

Dhe derisa hanim dhe pinim „kosin” e nënës, ajo sikur parakalonte pranë „sofrës” dhe sikur të burgosurit SH. i thoshte: Djali im, rruga e gjatë e tundi, se prej shtëpisë, kos ta kam sjellur.

Pamja e jashtme e burgut muze të Gjiçanit

Shuli i derës së dhomës së burgut

Letër nga burgu i Gjilanit

E dashura nënë! E di se dimri i këtij viti të ka lodhur shumë. Ishte një dimër me acar e ngrica, me ushqim të pakët e me reumë të thellë. Ç` të bësh, kështu e kanë dimrat. Edhe më i rëndë bëhet kur të birin se ke në shtëpi. Po të isha, së paku disa punë do t`i lehtësoja, por...

Duhet të qëndrojmë e dashura nënë, ti jashtë e unë brenda dhe nuk do të jetë e largët dita kur do të jemi së bashku e ta këndojmë atë këngën e moçme që ti e ke mësuar që në moshë të re:

„ Mos na pritshin për shtatë vjet

Thuju grave ne të shkojnë në shpi të vet

E ti marrin burrat pleq

Burrat pleq, pleq me mjekërr

Ishalla vjen naj dever tjetër!”

Eh, sa shpesh e këndonim këtë këngë buzë oxhakut, dimrave!

E di që ky dimër është më i gjatë se të tjerët, por sa do i gjatë që të jetë, s`mund t`ia zë vendin pranverës. Ajo veç është nisur tanimë që të vjen. A e mban mend kur te Lisi i arës sonë, kur në maje të tij kishte

zbritur një dallëndyshe dhe ti thoje që të mos e trembë se ajo kishte sjellur një grusht pranverë. Te lisi në fund të arës, ruaj edhe kujtime të tjera. Aty lexoja edhe libra, nëse të kujtohet ai libri „Zgjimi” për të cilin më pyesje se çka po thotë ky libër. Aty lexoja edhe libra të tjerë...

Ta ruani lisin, Nëno! ¹Kemi shumë kujtime të përbashkëta.

E dashura nënë! Në vizitën e fundit, nuk munda të ta prek dorën se grilat nuk na lejuan, por ta dish që edhe kur s`mundem të të prek, brenda zemrës tënde jam.

E mbyll këtë letër me dëshirën dhe shpresën që ti Nënë të jesh e fortë, të jesh e fortë si ajo Nëna Qëndresë që e lexonim nga libra e leximit. Në Krua të Përtem kur të shkosh me mbushur ujë, të pish edhe pak ujë për mua.

Harrova të them se kur të vini në vizitën e radhës, t`më sjellni librin e Dostojevskit

¹ Tek lisi në fund të arës, para se të arrestohem më 4.12.1985, kisha fshehur libra për atë kohë të ndaluara. Edhe pse i mbështjella mirë, gjatë vuajtjes së dënimit të burgut të parë prej 4 viteve e 6 muaj burg, uji kishte arritur të depërtoj dhe librat i kishte shkatërruar të gjitha.

„ Shënime nga shtëpia e të vdekurve” dhe librin e Gaspër Gjinit „Ipeshkvia Shkup-Prizren nëpër shekuj”.

Dritarja nga pamja e jashtme e dhomës së burgut në Gjilan. Ndryshimi nga viti 1985 është se në atë kohë dritarja ka qenë e mbuluar me llamarinë e cila pengonte dritën natyrale që të futej brenda dhomës.

Ky objekt është pjesë e burgut, më saktë objekti i UDB-së, ku të burgosurit politikë zhvillonin hetimet të cilat zgjatnin me muaj të tërë dhe zakonisht bëheshin natën. Nëpër këto dhoma hetuese, siç thoshte dëshmori Rexhep Mala , buka bëhej miell.